

Poučevanje, osredotočeno na učenca in avtentičnost učne situacije

Primer francoščine kot tujega jezika

■ **Meta Lah**, dr. znanosti s področja jezikoslovja, je izredna profesorica za didaktiko francoščine na Oddelku za romanske jezike in književnosti na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Osrednje področje njenega dela in raziskovanja je didaktika francoščine kot tujega jezika. Spremlja tudi študentke in študente na pedagoški praksi.

Na področju poučevanja tujih jezikov so strokovnjaki o vlogi, ki jo učenec¹ igra v procesu poučevanja/učenja, začeli bolj podrobno razmišljati v 70. letih prejšnjega stoletja. Če je bil prej učenec pri jezikovnem pouku večinoma pasiven sprejemnik in izvrševalec učiteljevih napotkov, se je s komunikacijskim pristopom to zelo spremenilo.

Kot navajajo avtorji *Slovarja didaktike francoščine kot tujega/dr drugega jezika*, se je učenca s tem pristopom začelo obravnavati kot posameznika s specifičnimi lastnostmi, potrebami in željami. Hkrati se je drugače opredelila tudi njegova vloga v procesu poučevanja/učenja in njegov odnos z učiteljem, začeli so razmišljati o avtonomiji, kar je pomenilo, da je bilo treba učencu omogočiti samostojno delo in ga zanj opremiti s potrebnimi znanji in strategijami. Pri pouku tujih jezikov so v tem obdobju začeli govoriti tudi o kognitivnih razlikah med učenci (načinu razmišljanja, predstavah, potrebah, motivaciji, učnem stilu in strategijah, ki jih uporabljajo), pa tudi o razlikah v jezikovnem znanju (učenčevem vmesnem jeziku in rabi komunikacijskih ciljev) (Cuq, 2003: 21).

V istem obdobju so začeli razmišljati tudi o avtentičnosti pouka. Učitelji so učencem skušali čim bolj približati deželo ciljnega jezika, tako da so v razred prinašali različne predloge, ustvarjene za rojene govorce jezika, ki so se ga učenci učili. Ker so bili to časi,

ko je bil svetovni splet še v povojih, smo se učitelji jezikov iz držav 'našega jezika' vračali s polnimi kovčki predlog, ki smo jih kasneje lahko uporabili pri pouku. Na postajah metroja smo se založili z načrti Pariza, v trgovinah smo zbirali račune, včasih je z nami iz kakšne restavracije odšel tudi jedilni list. V razred smo prinašali tudi krajša in daljša književna besedila. V povezavi s potrebami učencev pa se je začelo razmišljati tudi o avtentičnosti učnih situacij in o tem,

kako pouk jezika narediti čim bolj smiseln in s tem učence dodatno motivirati.

Predstavili bomo dve dejavnosti za poustvarjanje avtentičnih situacij pri pouku tujega jezika: *globalne simulacije* z začetkov komunikacijskega pristopa (70. leta 20. stoletja) in *opravila*, ki jih je prinesel Skupni evropski okvir za jezike (SEJO, 2001). Med obema dejavnostma bo torej približno trideset let potovanja v času; izbrali pa smo ju iz dveh razlogov: globalne simulacije so premalo znane, sploh slovenskemu bralcu, opravila pa so gotovo eden najbolj pomembnih konceptov SEJA.

Globalne simulacije so nekakšen podaljšek in nadgradnja igre vlog, ki se je začela pogosteje uporabljati s komunikacijskim pristopom. Zamislili so si jih v okviru BELC-a (Bureau d'études pour les langues et les cultures), institucije, ki vse od 50. let prejšnjega

stoletja predstavlja glavno jedro sprememb na področju francoščine kot tujega jezika, po poletnih šolah za učitelje pa jo pozna tudi marsikateri slovenski učitelj. V 70. letih prejšnjega stoletja si je ekipa takratnega direktorja BELC-a, Francis Debyserja, zamislila aktivnost, ki bi »v šolski prostor pripeljala resnični svet« (Yaiche v Cuq in Gruca, 2002: 419). Globalna simulacija se mora odvijati v namišljenem zamejenem kraju, avtorji za odraslo publiko na primer predlagajo otok, stanovanjsko hišo, bolnico ali vas. V razredu učenci nato poustvarijo izbrano okolje: izberejo si identiteto ter tipično francosko ime in priimek, si zamislijo odnose med udeleženci, definirajo, kako in kje živijo, kakšni so njihovi hobiji itd. Učitelj vse jezikovne strukture poda tako, kot bi se jih podalo v realni situaciji. Dejavnost bi morala trajati vsaj 40 ur, učenci pa naj bi torej simulirali, da »živijo nekje drugje in so nekdo drug« (prav tam). Sama sem ravno na eni od BELC-evih poletnih šol imela srečo, da sem aktivno izkusila globalno simulacijo na temo vasi. S kolegi smo si najprej izbrali tipično francoska imena. Dodeljena mi je bila vloga vaške slaščičarke, imela sem, če se prav spomnim, tudi hčer, ki jo je igrala poljska kolegica. Vse slovnične teme smo razložili s pomočjo situacij, ki bi bile mogoče v pravi vasi: delni člen na primer tako, da je eden od vaščanov prišel do mene, slaščičarke, in me prosil za recept za slaščico (v receptih so ponavadi rabljeni prav ti členi). Zaradi omejenega časa nismo uspeli izvesti predvidenega števila ur, a smo imeli vsi sodelujoči po opravljeni simulaciji dober občutek – da smo namreč jezik usvajali v situaciji, ki (kolikor je to mogoče v razredu) ponazarja naravno. Seveda smo se morali učitelji živeti tudi v vlogo učencev, vendar je bila izkušnja na tak način najbolj nazorna in dragocena.

Globalne simulacije se v svetu še izvajajo; pri nas žal ne, saj je šolski prostor z učnimi načrti premalo prilagodljiv, da bi si učitelji to lahko privoščili oziroma bi to od njih zahtevalo preveč razmisleka o tem, kako z globalno simulacijo nadomestiti učbenik. Taka aktivnost bi bila primerna za tečaj, še posebej za tečaj francoščine kot jezika stroke; z učenci iz medicinske stroke bi, na primer, lahko izpeljali simulacijo bolnišnice. Kot drugi primer avtentične in na učenca usmerjene dejavnosti pri pouku tujega

Foto: Peter Prebil

jezika navedimo *opravilo*. Kot je zapisano v Skupnem evropskem okviru za jezike, so opravila »po svoji naravi izjemno raznovrstna in lahko vključujejo jezikovne dejavnosti v manjšem ali večjem obsegu, na primer ustvarjalne dejavnosti (slikanje, pisanje zgodb), dejavnosti, ki temeljijo na spretnostih (popravljanje ali sestavljanje nečesa), reševanje problemov (sestavljanka, križanka), rutinske transakcije, igranje vlog v igri, sodelovanje v razpravi, predstavitvi, načrtovanje poteka akcije, branje in odgovarjanje na sporočilo itn. Opravilo je lahko razmeroma preprosto ali izredno kompleksno« (slovenski prevod SEJO, 2011: 181). Če poenostavimo, gre pri opravilih pri tujem jeziku za to, da se naučeno čim prej uporabi v čim bolj avtentični situaciji, s čimer se osmisli učenje ter učenca motivira. Opravila so prisotna v vseh novejših učbenikih za francoščino, ponekod jih poimenujejo prav *opravila* (*tâches*), drugod pa *projekti* (*projets*). Dva primera iz učbenika Cosmopolite 1 (2017): učenci morajo pripraviti fotoroman, v katerem se predstavijo drugim (str. 52), učenci pripravijo slušni ali videoposnetek, v katerem spregovorijo o svoji izkušnji z učenjem francoščine; ta posnetek nato objavijo na spletni strani šole (str. 160). Opravilo bi bilo lahko tudi priprava palačink ali tradicionalne francoske sladice (božičnega debela), priprava kratkega vodiča po domačem mestu, priprava videospota za promocijo francoščine – prav take naloge so se pred nekaj leti z velikim navdušenjem lotili na nekaterih slovenskih

osnovnih šolah in gimnazijah. Pri vseh naštetih dejavnostih se naučeno pri pouku konkretno uporabi v praksi.

Naj ta kratek zapis sklenem z mislijo, da imamo učitelji tujih jezikov, kar se tiče osredotočenosti na učenca in avtentičnost učnih situacij, morda nekoliko lažjo nalogo kot učitelji nekaterih drugih predmetov. Vsaj od uveljavitve komunikacijskega pristopa dalje (skoraj petdeset let) se namreč jezike poučuje tako, da se naučeno začne uporabljati čim prej in v čim bolj smiselnih ter življenjskih situacijah. Učence skušamo prav tako navajati na to, da se jezik usvaja tudi izven šolskega okolja, kar je v času svetovnega spleta veliko bolj preprosto, kot je bilo prej.

Ob koncu bi se s hvaležno mislijo želela spomniti profesorice Marentič Požarnik, ki je na različnih posvetih ponavadi pripomnila: »Pri tujih jezikih pa delate zanimive reči.« Hvala, profesorica, da ste opazili, nas opremljali z vedenjem o različnih možnostih na učenca osredotočenega poučevanja in nas opogumljali, da smo na pravi poti.

Literatura in viri

- Cuq, Jean-Pierre; Gruca, Isabelle (2002): *Cours de didactique du français langue étrangère et seconde*. Grenoble: PUG.
- Cuq, Jean-Pierre (ur.) (2003): *Dictionnaire de didactique du français langue étrangère et seconde*. Pariz: CLE International.
- Hirschprung, Nathalie; Tricot, Tony (2017): *Cosmopolite*. Pariz: Hachette.
- Skupni evropski jezikovni okvir: *učenje, poučevanje, ocenjevanje* (2011). Ljubljana: Ministrstvo RS za šolstvo in šport, Urad za razvoj šolstva.

Opomba

¹ Besedi *učenec* in *učitelj* sta v prispevku rabljeni za učenke/učence in učiteljice/učitelje. Dosledna raba obeh oblik bi besedilo naredila težko berljivo.